

Posudek disertační práce

Koartikulační vliv nazálních konsonantů na jejich segmentální okolí v češtině a v angličtině

kterou předkládá Mgr. Radek Skarnitzl

Předložená práce Radka Skarnitzla se zabývá nazalitou obecně, nazalitou v češtině a pro srovnání též s nazalitou v angličtině.

O nazalitě, nazálnosti, nazálách, nazalizaci se mluví běžně v jazykovědě, spíše se tu však konstatuje než analyzuje. Pokud se ve starších fonetických zápisech vyskytoval záznam nosní činnosti, pokládal se spíše za pomocný horizontální marker. V oblasti lékařské jde často o nedostatky v oblasti nosní rezonance, které jsou velmi razantní (palatolalie, rhinolalia aperta a clausa).

Radek Skarnitzl se zabývá nazalitou na široké bázi, a to hned z několika hledisek. Celá práce má dvě základní části: teoretickou, kde najdeme základní vysvětlení pojmu koartikulace a koartikulační nazalizace, dále ucelený, avšak selektivní výklad z hlediska anatomie, fyziologie i akustiky řeči. Rád bych na tomto místě upozornil, že výklady tu jsou stručné, věcně správné a dobře uspořádané, názorné a především k věci; jsem přesvědčen, že se k nim budou obracet i studenti právě pro jejich, v nejlepším slova smyslu, učebnicový charakter.

V dalších výkladech pak jde o skutečnosti jinde nedostupné: : stručné pojednání o současných metodách zkoumání nazalitty. Výklad zde, ostatně ani jinde, nezabíhá do historie metod a přístrojové techniky (s jedinou pochopitelnou výjimkou, jíž jsou populární Königovy plameny).

Ostatně i rozsáhlá bibliografie, důsledně zaměřená k tématu práce, uvádí více než sto publikací z posledních desetiletí, jen výjimečně prameny starší.

Samostatný charakter má dosti podrobný a přesvědčivý výklad o existenci, výskytu a významu koartikulace obecně, zejména pak v návaznosti na výklady o nazalitě.

Metody, které se používají pro výzkum nazalitty, zahrnují percepční hodnocení míry nazalitty, dále metody, které zkoumají

artikulační pohyby v souvislosti s nazalitou, a rovněž přístupy, zkoumající akustické a aerodynamické parametry řeči. Podrobnější výklad je věnován přístroji Nazometr (Nasometer Kay Elemetrics), neboť ten používal autor nejčastěji při svých výzkumech aerodynamického charakteru nazality.

Mezi metodami, které autor použil ve své práci a které nepopisuje podrobněji, najdeme zmínky o některých, které dnes už patří do standardního vybavení současných fonetických laboratoří (Praat, Cool Edit, statistické programy).

V poslední části teoretického, resp. výkladového oddílu práce je přihlédnuto k dosavadním výsledkům různých badatelů, kteří většinou pracovali s izolovanými slovy nebo slovy v nosných frázích.

Autor sestavil vhodné texty v češtině i v angličtině, které jsou v plném znění uvedeny v příloze. Ty pak používá jak při práci se souvislou řečí, tak analyzuje jejich části. Příloha práce přináší přehledné grafy analýz, které zároveň naznačují další cestu výzkumu nazality.

Druhá velká část práce přináší čtyři experimenty, poměrně rozsáhlé experimenty se značnou samostatností. Dva z nich používají vhodně zvolené logatomy, kde se tedy umělá slova vyskytují v češtině odpovídajícím prostředí. Použití souvislé řeči v dalších dvou experimentech je pozoruhodné též tím, že dosud badatelé omezovali na izolované příklady, cílová slova v nosných frázích. . Při analýze výzkumu s logatomy používal autor mnohočetnou regresní analýzu. Za zmínku zde zcela jistě stojí skutečnost, že autor dovede uvážlivě a vhodně používat běžné i méně běžné statistické postupy.

Použité experimenty autor popisuje s dostatečnou úplností, což dovoluje jejich reprodukovatelnost. Údaje v textu i v příloze jsou dostatečné k opakování pokusů v dostatečně přesné formě. Novátorské je též vytváření modifikovaných stimulů pomocí úpravy spektra; i zde je popis dostatečný a názorný. Ukazuje se, že i poměrně jednoduché zásahy do spektra jsou identifikovatelné v poslechových testech.

Srovnávací pokusy s nazalitou v češtině a angličtině upozorňují na některé zřetelné rozdíly.

Z uvedených skutečností a dílčích jednotlivostí uvedených v práci se ukazuje, že autor si zvolil nelehké, u nás dosud nezpracované téma, že na široce založeném základu velmi dobře vysvětlil základní otázky práce a na čtyřech promyšlených experimentech dospěl k pozoruhodným výsledkům, které tvoří dobrý základ případné další práce s problémy nazaliv v češtině a angličtině.

Z celkového podání práce je zřejmá výrazná znalostní úroveň, vynalézavost i vytrvalost při řešení nových problémů, metodický přístup a přehledné slovní i grafické vyjádření získaných výsledků.

Závěrem shrnuji:

Autor sebral a přesvědčivým způsobem popsal výsledky dosavadních výzkumů v oblasti nazaliv, podrobně a přehledně vysvětlil problematiku tématu, vynalézavě vytvořil čtveřici experimentů, ty provedl a výsledky podal vhodnou formou.

Doporučuji proto jednoznačně, aby studie byla přijata jako práce disertační.

V Praze dne 27. 11. 2007

Prof. em. PhDr. Přemysl Janota, CSc.